

II.

A gyűjtemények állapota és gyarapodása 1907-ben.

1. Jelentés a könyvtárról.

Tisztelt Közgyűlés!

Az elmúlt 1907 év eredményeit föltüntető kimutatásaimra az idén is nyugodtan hivatkozhatom, mint a hogyan azt eddig is tettem jelentéseim bevezetésében. Ezek a kimutatások évenként beszédesebbekké válnak s a t. Közgyűlés már bizonyos gyakorlatra is szert tehetett, hogy a rideg számokban olvasni tudjon. Ily kedvező viszonyok között szinte fölmentve érezhetném magam ama kötelesség alól, hogy évi statisztikámat megszólaltassam, ha nem volna az idei évnek is néhány olyan tanúsága, melyet a jövő és talán a múlt számára veszendőbe menni nem igen engedhetek.

Az időnek egyenletesen pitlikelő malma jár, a hogy jár. Maga a vén Idő nem törődik véle, hogy molnárja — az Élet — miképen önti a garatra emberek és intézmények sorsát: eszményeit és reményeit. Hanem a malom zúgásán megérezik, mi történik oda bent. Ha szaporán kerepel, üres a garat, ha lassabban kallóz, alszik a vén lisztes. De az Idő nem törődik sem üres garattal, sem szunyókáló molnárral, hanem egyik perczet a másik után járhatja le s az elhaladt évek s az élénk siető jövő ütközőjében sem áll meg, sőt pihenőt nekünk sem enged. Ötvenedik Közgyűlésünkön mégis meg kell állapodnunk, hogy visszapillantván a múltra: belenézhesünk a jövőbe. Az Erdélyi Múzeumnak megalapításától kezdve, a könyvtár volt legjobban nyilvántartott s legjobban javadalmazott gyűjteménye s eleintén egymagában képviselője, később is majdnem szimboluma. Többi gyűjteményei között legelőbb a régiségvár, utóbb a három természettudományi tár önállósult. Közülök tehát a könyvtár, szinte saját multjára tekinthet vissza az ötvenedik Közgyűlésen. Történeti szerepéből folyik, hogy a magyar cseléd hűségével azonosíthatja magát gazdájával, az Egyesülettel s a magyar családból folyik, hogy ifjabb testvérei helyett is szólhasson. Mert egyforma sorsuk volt, mert édes testvéri kötelék fűzi őket össze: a könyvtár fejlődésének rajzában saját multjok vázolását is megláthatják.

Szólaltassuk meg elfutott negyvenkilencz év statisztikáját,*) tanít-e valamire, minek a jövődében hasznát vehetjük? Megtanúlhatjuk e rövid szemléből, hogy könyvtárunk gyarapodása mindig attól függött, milyen gond virrasztott fölötte, ebből pedig megállapíthatjuk

*) Év	Évi javadalom rendes	Évi javadalom rendkívüli	Ájándék	Vétel	Csere	Köteles példány	Összesen	Duplum						
1859—60	1200 frt.	—	11409	2755	2	—	14164	—						
1861	1200	—	2567	24	10	—	16668	—						
1862	1200	—	10695	81	2	—	27224	—						
1863	1200	364·70 frt.	1767	267	9	—	23151	6198						
1864	1200	—	382	161	—	—	21753	6941						
1865	1200	—	1717	298	58	—	23082	5291						
1866	1200	—	1839	444	—	—	25365	5482						
1867	1000	—	1714	203	44	—	26653	3690						
1868	1000	—	933	229	31	—	27665	2500						
1869	1000	—	429	109	31	—	28134	2000						
1870	500	—	620	92	90	—	28801	3000						
1871	500	—	438	69	9	—	29214	3000						
1872	500	500 frt.	405	198	—	—	29736	3000						
1873	2000	1000	279	478	19	—	30434	2000						
1874	2000	—	3409	306	8	—	31532	4000						
1875	2000	—	258	227	—	—	34139	5000						
1876	3000	—	1040	408	—	—	35512	5400						
1877	3000	—	2720	452	—	—	37880	5753						
1878	3000	—	332	597	—	—	38715	5847						
1879	3000	—	363	419	39	—	39457	5926						
1880	3000	—	1466	248	1	—	40746	—						
1881	3000	—	325	251	10	—	41116	2500						
1882	3000	—	470	285	8	—	41604	—						
1883	3000	—	252	313	43	—	42195	4500						
1884	3000	—	274	352	—	—	42821	500						
1885	3000	—	182	344	4	—	43319	—						
1886	3000	—	212	297	44	—	43836	—						
1887	3000	—	336	415	185	—	44730	—						
1888	3000	—	354	432	260	—	45738	—						
1889	3000	—	548	485	—	—	46720	—						
1890	3000	—	239	741	—	—	47461	—						
1891	3000	—	674	296	—	313	49312	—						
1892	3000	—	1052	465	—	206	51290	—						
1893	2000	—	407	387	—	347	52503	—						
1894	2000	—	184	235	—	—	52913	—						
1895	2300	—	515	249	—	491	54161	—						
1896	2300	—	485	208	—	574	55435	—						
1897	2500	—	560	345	—	294	56634	—						
1898	2000	—	649	461	—	280	58024	—						
1899	2000	—	410	730	—	213	59377	—						
1900	2000	—	1451	310	—	170	61308	—						
			mű kötet	mű köt. mű köt.		mű kötet	mű kötet							
1901	4000	—	149	241	30	131	56	204	111	207	—	62091	—	
1902	4000	K	—	1312	1907	—	461	—	—	2586	—	67045	—	
												mű köt.		
1903	4000	—	3553	5660	126	332	43	162	157	736	—	75163	667	1112
1904	4000	4500 all. s.	591	2388	702	1285	285	433	282	2050	—	81319	—	
1905	3120	4500	497	5176	252	380	13	146	—	8498	—	95519	—	
1906	3120	4500	2231	10754	402	1036	65	283	3693	18302	—	125894	—	
1907	3120	6500	575	1093	1054	2421	22	174	10959	19364	—	148946	—	

a jövődre, hogy az is attól fog függeni, milyen gond fog virasztani fölötte. Ez a gond nem egyes emberé csupán, ki élre kerül a könyvtárnak jó, vagy bal sorsa szerint, hanem közös mindnyájukkal, kik hivatva vannak sorsát intézni, kik rászorulnak segítő kezére munkájukban, kiknek módjuk van arra, hogy segítői legyenek. Szóval ez a gond édes mindnyájunké, az Egyesületé az államé, a közönségé s a miénk, kik sorsát intézzük. A nélkül, hogy az egyes adatoknak bővebb magyarázatába ereszkednénk, legyen elég megállapítani, hogy gyarapodási statisztikánk pontosan mutatja Egyesületünk félszázados munkáját. Meg lehet állapítani, mely években, mely gondot fordítottak a könyvtárra, sőt még azt is, ki vonta meg gondját tőle, az egyesület-e, vagy a közönség hanyagolta-e inkább el; meg lehet állapítani, hogy az utolsó évek jelentékeny haladást mutatnak, mely abban az arányban nő, amint az állami segély emelkedik. Az utolsó év statisztikája a folytonos emelkedésnek legmagasabb pontját is meghaladta, szinte tetőre jutott. Ez állandó emelkedésnek s e meglepő eredménynek két hatalmas rugója volt, az állami segély készpénz-összegének fölemelése és az ügyészségek köteles nyomtatványai. Mind a kettőt az államnak köszönhetjük, melynek gondja 1904 év óta reánk is kiterjedt. Ha e dátumtól kezdve nézzük kimutatásainkat, megállapíthatjuk azt is, hogy jövődre fejlődésünket az állam segítségével nélkül föntartani képtelenek vagyunk. Mert megint visszafordulván a multra, kérdezzük meg mit tehattünk a magunk erején?

Érdemes a fölvetett kérdéssel foglalkozni, mert meglátszik az a szomorú valóság, hogy volt könyvtárunk életében oly időszak, mikor nélkülözte a szükséges gondot. Volt idő, mikor a közönség érdeklődése csappant meg, volt idő, mikor az egyesületé szunyókált. A legutóbbi lusztrumot kivéve, állandóan nélkülözte az ország támogatását, de sohasem volt oly idő, mikor saját emberei szeretetében el lett volna hanyagolva. Arról nem szólhatunk, hogy egyik-másik év kevéssé volt kielégítő a könyvtár gondozásában, de azt állíthatjuk, hogy a gondozó szeretet melegével veték körül. Arról sem lehet ma már tenni, hogy az egyesületi élet súlya egy időben a gyűjteményekről a szakosztályra szállott át, arról sem, hogy a nagy közönség apáink lángját nem értette meg vagy legalább nem táplálta eléggé. Mindez a múlté, félszázados életünknek ingadozását, tapogatozását és tanulságait magyarázza, de mindez a jövődre is, mert ezután következő fejlődésünk törvényeként áll elénk.

Szinte csodálatos, hogy az alkotmányos élet visszaállítása után az Erdélyi Múzeum az állam gondját nélkülözte. Az únió gondolatából logikailag következett volna, hogy Magyarország az Erdélyi Múzeumot éppen úgy állami intézménynyé tegye, mint ahogyan a Magyar Nemzeti Múzeumot azzá tette. Az alkotmányos minisztérium első költségvetésében ott kellett volna szerepelnie az Erdélyi Múzeum javadalmának is, mint ahogyan benne volt a Magyar Nemzeti Múzeumé. Nem lehet eldöteni, hgy ebben a mulasz-

tásban kit terhel a felelősség, az erdélyi társadalmat-e, az önálló fejlődésű Erdélynek politikai ovatosságát-e, vagy a magyarországi kultúra vezetőit-e? Elég az hozzá, hogy az Erdélyi Múzeum, mint társadalmi szervezet élt és küzdött s ama regényes idők anyajegyét, melyben született, maig viseli. Ezt a tényt nem szemrehányásként, hanem megkülönböztető tisztelettel állapítom meg. Mert mit jelent ez a mi kulturális és nemzeti életünkben?

Jelenti az elnyomatás éveinek nagy nemzeti erejét s ama mély politikai belátást, vagy öntudatlanul élő igazságot, hogy a Kárpátok természetalkotta medencéjében azé a nemzeté a hatalom, mely kultúrát teremtett és ápolt. S nem kellene ez igazság bizonyítására sehova sem mennünk, csupán Egyesületünk másik gyűjteményébe, mely a földrajzilag egységes nemzeti életre rendelt medencének arheológiai, művészeti és néprajzi emlékeivel tanít meg arra, hogy ez a föld mindég azé volt, aki okosabb és műveltebb volt környezőinél, szebb vonalakat nyomott az anyagra, finomabb fegyvert kovácsolt és életét művésziesebben rendezte be. Saját levéltárunkban és magyar könyvtárunkban pedig rámutathatnánk Erdély aranykorának politikai és tudományos emlékeire, melyek arról szólnak, hogy a magyarság hegemoniája alatt ez ország akkor volt leghatalmasabb és legboldogabb, mikor legtöbbet költöttek írókra, tudósokra, könyvnyomtatókra, iskolára és könyvtárra. A geológiai alakulás szabta törvénynek, a történelmi korokban itt élt műveltségek emlékeinek, az erdélyi magyarság kultúráját hirdető okiratoknak és szellemi termékeknek törvényszerűsége támadt föl akkor és itt: mikor az Erdélyi Múzeumot megállapították. Hozzá még olyan időben, mikor az élők irigyelték a holtakat s a madáron kívül csak a gondolat volt szabad. A nemzeti érzés üszke csapott ki lángban s a kultúra ösztönében fajunk diadalát köszöntötték. Bajos volna hamarosan eldönteni, miért legyünk háládatosabbak atyáink iránt: az erőért, mely alkotott, a bölcseségért, mely testet öltött? S nem érzelegre, de a történet könyvét rideg szemmel olvasva, kérdezzük: egyedül a miénk-e az Erdélyi Múzeum születésének öröme, emberkedésének gyönyörűsége, férfi kora munkájának gyümölcse? Valóban nemcsak a miénk, nemcsak azé a szegény székelyé, aki hozzánk jár melegedni, nemcsak azé az okos szászé, aki nálunk tanulhatja meg, hogy az államalkotó magyar faj tisztelte szabadságát, nemcsak azé az elmaradt oláhé, aki tőlünk kapja a kultúra áldását: hanem az egész magyarságé, mely tudományos, irodalmi, művészi, politikai és közgazdasági életének *egyensúlyát* nyerte meg az Erdélyi Múzeum körül kialakult s az ország keleti-felén megerősült magyar kultúra hegemoniájában.

Lessing szerint a mese nem csak gyermeknek való. Bölcs Náthán azonban nem tett különbséget a mese és a tanulás között. Magát a mesét csak a gyermek élvezi igazán, mert benne egyszerű és vonzó történetet egyszerűen és vonzóan mondanak el; a tanulást is a gyermeknek mondják, de a felnőtt értsen róla.

A régi parabola az elvetett magról, mely keletről, a biblia közvetítésével kétezer esztendeje oktatja az emberiséget, nekünk kínálja tanulságait. Mi lássuk meg, hogy az Erdélyi Múzeum körül hamarabb alakult ki és merészebben indult meg a nemzeti tudományok művelése mint a hallgatásra ítélt Akadémia körül, mi lássuk meg, hogy az erdélyi írók az ország szívében s az elnyomatás éveiben a mi lángunknál gyújtott szövétnékkel világítottak. Az erdélyi egyetem alapját mi raktuk le, kedvezővé munkálván számára a talajt s a magyar közéletnek igen sok kiemelkedő alakja a mi környezetünkben verbuválódott. E földnek természeti, történelmi és művészi kincseit mi őrizzük tanulságul és figyelmeztetőül az egész magyarság számára, hogy a magyar nemzeti politika akkor volt igazán erős, mikor Erdélyre támaszkodhatott s Múzeumunk meg arra tanít, hogy Erdély akkor volt igazán erős, mikor iskolája, könyvtára, műveltsége magyar volt, De a felnőtt ember hamarabb megunja a tanulságot, mint a gyermek s talán kedvesebben hangzik az a mese, mely Szent Péterről szól, a ki nem hajolt le az út porában heverő fél patkóért. Krisztus azonban fölvette. Mondjuk a tanulságot is? Az Erdélyi Múzeum mellett már annyi Szent Péter ment el. De ma csak egyedül bolyong s egy mellett sincs a Mester. A nemzeti kultúrának az lesz Mestere, ki a fél patkót fölfogja venni.

Mert hiszen az Erdélyi Múzeum mindaddig félpatkó marad, míg csak az országnak kisebb fele, s annak is csak társadalmi képviselője viseli gondját. Pedig ez a patkó is egész volt valamikor, úgy ezelőtt félszázévvvel, mikor gróf Mikó Imre az esztergomi érsektől kezdve az alföldi sváb földművesig, br. Eötvöstől kezdve a pataki tógátusig, br. Brukenthaltól kezdve a nyitrai megyei tót nemesig, a horvát bántól kezdve a beregszászi körjegyzőig s a bécsi kancelláriustól kezdve a marosvásárhelyi szabómesterig az egész magyarságot tömöríteni tudta az Erdélyi Múzeum körül. De később mégis csak a szeparatizmusra hajlammal bíró Erdély kezében maradt a patkó fele, az únió s az alkotmányos élet törvénybe iktatása dacára, noha az alkotmányos élet kivívásában Erdély félpatkójának jelentékeny szerepe volt.

A magyar tündérmesék egyikében a mese hőse három napot, azaz három esztendőt szolgált a vasorrú bábánál s jutalmul a szemétdomb alá elásott ócska kötőféket kérte. A mint ezt aztán a szemétdombon gunnyasztó kehes ló fejébe vetette, megrázkodott a görhes és táltossá változott. Ha a mese szövegébe egy kis költői szabadsággal a napot száz esztendőnek vesszük s a kötőfék helyett patkót teszünk — ez is talál az Erdélyi Múzeumra. Mivel azonban már sokaljuk a tanúságot — csak a mesénél maradunk.

Az ötvenedik közgyűlés ama vágy megvalósításának küszöbén találja a könyvtárat, melynek testbe öltöztöztetésére az alapítók az építési arany-alapot megteremtették. Félszázados ideiglenesség és többszöri vándorlás után végre önálló és saját céljaira készült épületébe fog áthurcolkodni. Ez az örvendetes esemény azonban különös feladatok elé állítja, jobban mondvá állította könyvtárunkat.

Meg kell mozdúlnia s egy ilyen nagy megmozdulás alkalmával, sok olyan jelenség ötlik szemünkbe, ami eddig elkerülte figyelmünket. Főltűnő jelenségekről, hogy pl. anyagunknak nagyobbfele kötetlen, hogy egyes kisebb gyűjtemények (színlapok) konzerválására mi sem történt, nem szólok. Ugyis számos esetben volt róluk említés. Arról is volt már szó, hogy az egész anyagnak saját, belső természetéből való csoportosítására nem törekedtek, valamint arról is, hogy a gyűjtemény telekkönyvét, a helyszíni kalalógust, csak 1902-ben készíthettem el.

Vannak azonban más főltűnő tapasztalások, melyek a nagy megmozdulás kezdetén már előttünk állanak. Ilyen például, hogy nagy számban vannak hiányos, csonka és megrongált könyveink, tehát olyanok, melyeknek további köteteit elmulasztották megszerezni; olyanok, melyeket annak idején ugyan épen osztottak be, de időközben csonkultak meg, s olyanok, melyeket időközben művelt olvasóink barbarul megcsonkítottak. Itt persze kötelességünk minden egyes esetben a hiányt lehetőleg pótolni. Másik tapasztalás az, hogy a könyvtár anyagának az egyetemétől való helyi elkülönítése merőben fölösleges, a könyvtári belső munka szempontjából káros, mert a kiszolgálást megterheli és nehezíti, a fölállításban és kezelésben zavarokat támaszthat és tévedéseket okozhat, továbbá, hogy valóságos szatirája az egyesítés elvének, s igazán idejét mult könyvtári technikát jelent. A tulajdonjog szempontjából a külön való fölállítás nem szükséges, mert a könyv tulajdonjogát nem a helye. hanem nyilvántartása és könyvelése adja meg. További tapasztalásunk, hogy az anyag földolgozási módjában sok ingadozás található, meg az, hogy a kezdet tévedéseit alig lehet kigyomlálni. Ide tartozik annak megállapítása is, hogy volt egy idő, mikor a múzeumi könyvtár gyarapításában nem volt vezető gondolat, továbbá, hogy olyan idő is volt, mikor öntudatosan sem lehetett irányítani a gyarapítást, mert nem volt rá pénz. Meg kell állapítani, hogy az anyag fölvételében sok hiába való dolgot végeztek, mikor pl. napilapoknak egyes kivágott tárcacikkét minden könyvészeti raison és könyvtári praxis ellen önállósították s önálló műként kezelték; vagy mikor olyan természetű apró nyomtatványokat, mint pl. egyes egyesületek, társulatok, ipari, vagy pénzintézetek jelentései, szabályai, évkönyvei, vegyes nyomtatványai stb. stb. esetről-esetre és szintén önállóan kezelték; mikor sok esetben a szisztematika pedanteriáját a gyakorlattal meg-egyeztetni nem tudták. Kítűnik azután az is, hogy a fölállítás elve sem következetes, sem megállapított nem volt s nem is lehetett, mert a hely szűkével örökösen küzdve, a folytonos bizonytalanság rémétől örökösen űzve, kétségben tartva ilyenre nem is törekedhettek. Szóval azelőtt a kötelesség előtt állunk, hogy a fél-százados múltnak minden fogyatkozását és tévedését, mulasztását vagy kényszerűségét a végleges elhelyezkedéskor pótoljuk. Mivel pedig ez a munka az előkészítésnek egyik leglényegesebb része, mivel az olyanféle foglalkozást rendszeren a végére szokták hagyni:

az előkészítést éppen ezen indítottam meg, úgy, hogy e kényes, pepecselő foglalkozásnak nagy részben a végére is értem.

Ezeket a csöndes észrevételeket nem hallgathattam el, mert a multa tartoznak és mert ideje, hogy a multtal leszámoljunk s erre az alkalom most éppen kedvező.

A könyvtár megfelelő épület és belső szervezet nélkül csupán raktára bizonyos számú könyveknek. A miénk is csak raktár volt, míg a végleges kibontakozás ideje el nem következett és míg az új épület vágya és reménye azt a kötelességet nem róttá ránk, hogy lassanként átalakuljunk. S a mi könyvtárunk abba a kivételes helyzetbe jutott, hogy raktárszerű állapotából a régi helyen alakult át modern könyvtárrá, melynek ehhez már csak az új épület birtokba vételére van szüksége. Jelentéseimben évről-évre hangsúlyoztam e bontakozásnak egyes fázisait, hozzájuk tartozik, hogy a mostani nagy megmozdulás idején még néhány fontosabb mozzanatról itt megemlékezzem.

Az 1897. XLI. tc. végrehajtása alkalmával az Erdélyi Nemzeti Múzeum Könyvtárának átengedett ügyészégi köteles nyomtatványok beszállításának összefoglaló eredményét most mutatom be, megjegyezvén, hogy a hirlap és folyóirat gyűjteménye anyagát még most sem foglalhattam össze, mert az e munkára szükséges tér még ma sem áll rendelkezésemre. E könyvtári anyag egészét külön könyveljük és önállóan tartjuk nyilván. Ez a kimutatás ma így áll: az 1898—1906 évek alatt bejött anyagból gyarapodtunk összesen 18351 műnek 22497 kötetével,

1266 vegyes nyomtatvánnyal,

29018 gyászjelentéssel,

1088 színlappal

61 egy leveles vagyis együtt

53930 darabbal.

Ez az anyag t. Közgyűlés olyan tekintélyes és reánk nézve annyira fontos, hogy ennek segélyével szinte kidomborodik könyvtárunknak nemzeti jellege és állandósúl annak nemzeti fontossága. Ezt az anyagot az állam támogatásának köszönhetjük s már annak idején kiemeltem, hogy ez intézkedés szinte egyjelentőségű könyvtárunknak második megalapításával.

Az 1902-ben végrehajtott revízió és az egyes gyűjtemények kiválasztása és föllállítása között nem csekély fontosságú a hirlapgyűjtemény megalkotása, azaz az ország második hirlapkönyvtárának föllállítása. Erdélyi könyvtár lévén, természetes, hogy elsősorban az erdélyi hirlapirodalom megszerzésén, megőrzésén és földolgozásán munkálkodtunk. Az 1848 előtti és alatti hirlapjaink anyaga egyik nagyon gazdag része e gyűjteménynek s az újabb korra nézve meglehetősen teljes. Az ügyészégi anyag 1903—6 évekből még ládázva van, mert nincs helyünk kibontására, mostanig földolgozott anyag 235 folyóirat, 1892 kötetben és 311 hirlap 770 kötetben, míg az egész anyag 404 folyóiratnak 5720 kötetét és 743 hirlapnak 4795 kötetét foglalja magában. Ha a végleges föllállítás megtörténik s az eddig

mindegy 95 ladában elhelyezett anyag és az egyetemi könyvtárnak megfelelő anyaga a mostanival egyesíttetni fog, olyan elsőrendű gyűjtemény fog rendelkezésünkre állani, a mi egymagában is nagyfontosságú eredménye lenne a könyvtár munkájának.

Ez azonban már csak a közel jövőben fog megtörténni, mikor új otthonunkba beköltözhetünk, mikor félszázados küzdelmeink eredményét e valóságban látni fogjuk.

Az esztendő rövid krónikájában meg kell említeni, hogy az egyetemi földrajzi intézetnek a választmány jóváhagyásával kiadtunk bizonyos anyagot, mely természeténél fogva inkább odatarozik és könyvtári kezelésre nem alkalmas, ilyenek a köteles nyomtatványokkal beérkezett képes-levelezőlapok lenyomatai, az egyes gyakorlati célt szolgáló útikalauzok, panorámák és olyan füzetek, melyeknek sem tudományos, sem nyomdai jelentőségük nincs, de azért bizonyos mértékben fölhasználhatók az intézet gyűjteményében. Különben is az egyetemmel való kapcsolat révén ez az anyag csak helyet változtatott és oda került, hova természeténél fogva tartozik.

A múzeumi anyag kettős és fölös könyveinek katalógizálásával is elkészültünk és a választmány engedélye alapján megkezdettük a katalógus kiadását.

A marosvásárhelyi és kolozsvári kir. ügyészségek területén 1906. II. és 1907. I. felében gyűjtött nyomtatványokat, a budapesti kir. ügyészségtől az 1906. évi termést beszállítottuk. Rettegi Sándor letétét, a Rettegi család levéltárát, csak ez év januáriusá-vettük át. A mostani helyiségünkön kívül új bérhelyiséget fogadtunk ki, e miatt most már négy helyen vagyunk szétszórva.

Meg kell említeni, hogy Kelemen Lajos úr, ki a múzeum könyvtár szolgálatában igen kiváló munkatársunk volt, tanári széket nyervén, intézetünkéből kivált. Elvesztésén csak azért tudunk megnyugodni, mert hisszük hogy érdekeinket ezután is a szívéen fogja hordani.

A könyvtár személyzetében az a változás történt, hogy szolgánkat az egyetemi könyvtárnál elhalálozás folytán megürült szolgai állomásra nevezte ki egyetemünk Rector Magnificusa és most ideiglenesen egy rapidíjas szolgát fogadtunk.

Kézirattárunk gyarapodását mennyiségben fényesnek, tartalomban becsesnek mondhatjuk. Teljes szaporulatunk 470 mű 525 kötetben. A kézirattárnak megalapítása óta egyetlen évben sem volt ily nagyarányú szaporodása. A szaporodás túlnyomó része letét, de jelentékeny darabok vannak vételeink között is.

Ez utóbbiakból kiemelhetjük Pósházi Jánosnak egy 1685-beli eddig ismeretlen magyar halotti könyörgését Kövér Krisztina felett, mely a Péli Nagy család több tagjának a XVIII. század első feléből való halotti bucsúzó-verseivel együtt került hozzánk. Érdekes szerzeményünk II. Rákóczi Ferencz egykori fővadászmesterének, a később 1738-ban méltatlanul fogságot szenvedett buzgó protestáns főúrnak a „vak“ Toldalagi Mihálynak 1784 elejétől

március 13-ig sajátkezűleg vezetett naplója. Ez a kötet ketségkívül csak egyik darabja terjedelmesebb följegyzéseinek. Megemlíthetjük még Ballmann János daróczi luteránus lelkész német orációit s prédikációit: Berzeviczy Gergelynek, Lukáts István a nem rég ismertetett író által németből fordított „Nachrichten über den jetzigen Zustand der evangelischen in Ungarn“ (Leipzig 1822.) című egyháztörténeti munkáját. Végül ide tartozik 7 drb. XIX. századi szombatos imakönyv. Ezek közül négyet Thúry Zsigmond buzgalmának köszönhetünk. Gálos Rezső úr adományából Lukáts István verseit említjük meg.

Mindezeket azonban számban és értékben messzire túlhaladják örökös letéteink. A már 1906. évi gyarapodásunkúl jelzett három nagy családi levéltár és a marosvásárhelyi Szabó Ipartársulat letétének tömegéből az 1907. év folyamán kiválasztott kéziratári anyag csak nagy vonásokban vázolva is érezteti becsét.

A Tarcsafalvi Pálffi-levéltárból megemlíthetjük az 1736-beli Pálffi-daloskönyvet s egy XVIII. századi daloskönyv töredékét, több kisebb jelentőségű verssel.

Nagyercsei Gróf Toldalagi László letétéből legértékesebb darabok: Szilágysomlyói Halmágyi István naplójának 1742 két hónapjáról szóló töredéke. Benkő József, *Nomenclatura Botanica* című ismeretlen kis műve; Sárosmagyarberkeszi Katona Zsigmond naplója 1791-i külföldi útjáról, egy Czegei Wass Jánosról szóló 1680 évi halotti oráció és Gr. Toldalagi Lászlónak a XVIII. sz. második felében összeállított ízmos genealogiai tabellás kötete, melynek párját a marosvásárhelyi Teleki-levéltárban őrzik. Említést érdemel továbbá számos humoros és gúnyos vers.

Letéteink koronája azonban Gr. Teleki László (gyömrői) levéltárából került ki 301 kötetben. Ha ebből a gazdasági természetűeket és levéltári lajstromokat le is számítjuk, mint egy 100 kötet kisebb-nagyobb értékes mű marad. Korra a legrégebbi közülök: Csaholyi Boldizsár jobbágyainak 1553. évi lajstroma, mely egyszersmint egyedüli XVI. századi darab. A XVII. századból nagyértékű Teleki Mihály uzdiszentpéteri uradalmának 1679-i összeírása az erdélyi magyar udvarháznak és környékének művelődési szókincsével, különleges értékűek a tudós Teleki Pálnak akadémiai tartózkodása idejéről való (1665—68) számadásai, apró följegyzése és akadémiai kurzusai. Az író Telekiek közül még idősebb Teleki Ádám tábornok alakja bontakozik ki. Munkáinak és emlékeinek egész sorozata került elő. Ilyenek: rövid önéletrajza, magyar naplója bécsi útjáról és élményeiről 1738-ból és 1744-ből; s több levelének másolata (1739—40.), latin naplójegyzetei 1749-ről, 3 kis kötetben, verses önéletrajza; azután költséges és útinaplója 1746—7-ről, továbbá úti és hadinaplója az osztrák örököségi háborúk idejéből. Ezt az érdekes gyűjteményt szerencsésen egészítik ki fiához, házassága alkalmából írott verseinek, továbbá orációinak és prédikációinak kézíratai, azután *Vitae humanae descriptio* című műve és több kötet leveleskönyve.

Innen került fölszínre ifj. Teleki Ádámnak, Cid fordítójának, fogalmazó-könyve, továbbá tanulókori jegyzetei és köszöntő versei és ifjúkori diariumai. A tudós Teleki Lászlónak az erdélyi nyelv-mivelési mozgalmak egyik érdekes munkásának, itt van 4 kötet tanulókori dolgozata, könyvtárának jegyzéke, több beszéde és fordítása, az árvák házaról szóló kis dolgozata s gyermeki neveléséről Locke nyomán írt munkája.

Ezeken kívül becses darabok: Kolozsvár városának 1695-ben pénzben felvetett adójának registruma; Galanthai Gr. Fekete János és Gr. Teleki László egymáshoz írott versei, Cserey Mihálynak sajátkezű, ismeretlen kézírata: válasza Szentábrahámi Lombard Mihálynak a nagyajtai templom ügyében. Ilyenek még: Pataki Sámuel drnak „a pestisről való csekély opinioja.“ „A keresztyén“ című vaskos verses mű s Szigethi Mihály Erkölcsi versei, 4 drb. XVIII. századi kis daloskönyv, számos halotti beszéd, bucsúzó-vers, prédikáció, oráció, több szimű s néhány gúnyvers.

Végre nagyobb és értékes gyarapodásaink közé sorolhatjuk a marosvásárhelyi Szabó Ipartársulat letétét, melyet a társulat, buzgó vezetőinek Izsó Ferencz elnöknek és Pataky György alelnöknek kezdeményezésére, szintén 1906 végén helyezett el nálunk. E tény-nyel követendő példát adtak arra, hogy a régi erdélyi ipartörténet emlékeit hogyan kell megővni az elkallódástól, s hol kell célszerűen elhelyezni a megőrzés és a tudományos feldolgozás számára. A letét anyagából a kézírattárba sorozott 22 kötet tartalmazza a marosvásárhelyi régi szabó-céh számadáskönyveit 1603-tól, 1878-ig, azután 1647-től 1797-ig terjedő zálog- és kölcsönkönyvét, 1780-tól 1889-ig terjedő jegyzőkönyveit, az 1633—1809-ig való táblajárás és céhmestertételek könyvét, két céhszabályzatot és a szabók bástyájának 1637—1736 közötti leltárát.

A levéltári munka a már megállapított rendszer és munka keretében haladt tovább folytatva az apróbb kötegekben he-verő oklevélcsomók és vegyes adományok feldolgozását *törzs-gyűjteményünk* számára. Ezzel párhuzamosan haladt a családi levéltárak anyagának fokozatos rendezése. Befejeztük gróf *Kemény* József gyűjteménye felállítását s a gróf irodalmi levelezését, mely majdnem halála napjáig (1855 szept. 12.) terjed. Gr. Kemény lim-busának fölbontása s nagy gyűjteményébe való beosztása annál szükségesebb volt, mert jelentékenyen kiegészítette az eredetit s mert amabban még mindig számos, köztörténeti és életrajzi fontos-ságú iromány lappangott. Ilyenül főlemlítjük az erdélyi három pro-tesztáns egyház esperességei és iskolái részéről Mária Teréziának tett 1741-iki homagiális leveleket, melyek Erdély összes protestáns pap-jainak és tanítóinak aláírását, másfélezer aláírást és ugyanannyi pecsétet, tehát művelődéstörténeti és heraldikai szempontból egy-aránt jelentékeny adatot őriztek meg. Gróf Kemény József hátra-hagyott íratait, fogalmazványait, másolatait és apró-cseprő fel-jegyzéseit önálló kötetekbe foglalva, immár meglévő (s még maga Kemény által felállított) gyűjteményei végéhez csatolva, most ren-

dezzük. Mivel azonban a rendezetlen anyagnak nagy tömegével állunk szemben, hónapokig fog tartani, míg hozzáfoghatunk a 400 kötetnél nagyobb gyűjtemény katalógusa elkészítéséhez.

Az írott gyászjelentésekből — sajátos természetűknél fogva — külön gyűjteményt alkottunk, melynek legrégebb darabja 1631-ből való. Az anyag időrendben van fölállítva, de minden darabról külön útaló-czédula készült: az elhunyt, a temetésre hívó s a czimzett nevéről, valamint az elhalálozás helyéről és napjáról.

A szabadon heverő pecsétek és aláírások rendezése elvégződött; a róluk készült utaló-lapok ama betűrendes külön gyűjteményünkbe kerültek, mely Tunyogi József és gr. Kemény József pecsétáni gyűjteményeit is magában foglalja.

Thorotzkay Sándor a nemzetség közös levéltárát, mely a maga negyedfélszáz darabjában az Árpád-kor végétől 1848-ig a család és a köz története számára egyaránt becses anyagot tartalmaz, ez évben családi levéltáraink sorában a 26. helyre iktattuk.¹

---

¹ Ezzel együtt az Erdélyi Nemzeti Múzeumban elhelyezett családi levéltárak száma immár 26-ra emelkedett; úgy mint:

Nagyobb családi levéltárak.

Allorjai báró Apor-család levéltára. Br. Apor Gáborné letéte; 1903. (Apor Péter és utódai levelezése s az Apor Péter szereplésére vonatkozó iratok.)

Losonczy gróf Bánffy-család levéltára. Gróf Bánffy György m. kir. főajtónálló mester ajándéka; 1903.

Galánthai gróf Eszterházi-család cseszneki ágának levéltára. Gróf Eszterházi János letéte; 1883.

Gróf Gyulay és Kuun-család levéltára. Osdolai dr. gr. Kuun Géza ajándéka; 1905.

Branyicskai báró Jósika-család magyarfenesi levéltára. Br. Jósika Gyula és testvérei ajándéka; 1902.

Magyargyerőmonostori báró Kemény Pál családi levéltára. Br. Kemény Pál letéte; 1903.

Szárhegyi gróf Lázár-család medgyesfalvi levéltára. Özv. gr. Lázár Mórné, Barcsay Polixéna letéte; 1903. (Nagy részben a killyéni Székely-család leveleivel.)

Tartsafalvi Pálffi-család levéltára. Pálffi György letéte; 1906.

Kisbudaki Rettégi-család levéltára. Rettégi Sándor letéte; 1907.

Csikszentdomokosi Sándor-család levéltára. Tartsafalvi Pálffi Mihály és Szenkovits Gyula ajándéka; 1904.

Pókai Sárosy-család levéltára. Szenkovits Antal, Pálffi Mihály és Nagy Margit ajándéka (1904) és ij. Biás István pótlása; 1906.

Széki gróf Teleki László (a gyömrői) levéltára; 1906.

Nagyercsei gróf Toldalagi-család koronkai levéltára. Gr. Toldalagi László letéte; 1906.

A torockószentgyörgyi Thorotzkay-család levéltára. Thorotzkay Sándor letéte; 1907.

Hadadi báró Wesselényi-család levéltára. Báró Wesselényi Miklós letéte; 1896.

Kisebb családi levéltárak.

A nyárádszentimrei *Balogh*-család levelei, 1903.

Az albisi *Barthos*-család levelesládája; 1903.

A malomfalvi *Benedek*-család leveles tarisznyája. Benedek Elek ajándéka; 1903.

A nagykedei *Fekete*-család levelei. Pálffi Mihály ajándéka; 1906.

A sírosmagyarberkeszi *Katona*-család levéltárának maradványai. Báró Györfi Gézáné adománya; 1905.

Ezt a sorozatot azután bezárja a kolozsvári róm. katolikus egyházközségnek követésre méltó példájából nekünk jutott nagybecsű ajándék. Dr. Hirschler József plébános úr kezdeményezésére a kolozsmonostori konvent levéltárának ama kiegészítő részét, mely a Szent Mihály egyháznak könyvtárával együtt a székes egyház toronyszobájában őriztetik, az egyházközség a mi könyvtárunkban helyezte el örök letétként. Nem tudom meg sem mérni azt a távolságot, melyet félszáz esztendő múltunk után, ez a tény a jövő számára nyit. Mert hiszen csak azt kell elgondolni, hogy mivé alakul át könyvtárunk, ha mindazt, a mit az egyházak gondossága, nyolczszáz esztendőn keresztül a műveltség szabadalma jogán, megmentett és megőrzött, nálunk fogjuk látni. S milyenné válik még, ha a példát mások, hatóságok és testületek is követik! Csak egy analógiát említek: családi levéltárainkat. A múlt emlékeit őrizni, gondozni, fentartani, tehát megbecsülni, ma is kötelesség, sőt az utódnak még nagyobb kötelessége, mint volt az elődnek azok megszerzésére. Ámde ma már más a megőrzés módja és gondja, mint volt annak előtte. S ehhez még egy más fontos kötelesség is kapcsolódik: az emlékeket meg kell mutatni az utókornak, meg kell közelíteni a jelennek, föl kell tárnai az izlésnek, a tudománynak, tehát élővé kell azokat tenni az élet számára s így velők és általok hatni kell a műveltségre. Az így fölfogott kettős kötelességet ma az állam és a társadalom megbízásából a múzeumok végzik — tehát a múzeumokra kell az emlékek megőrzése és föltárása gondjait is bízni. Milyen egyszerű s mégis milyen nehezen megérthető tanúsága ez a modern életnek. Milyen kellemes és hasznos átruházása a gondnak, a felelősségnek s milyen jutalmazó annak tudata, hogy ezzel is szolgálhassuk nemzetünk műveltségét és tudományukat! Mégis milyen nehezen nyílnak meg e gondolat számára az előítéletek és milyen fogatos ily esetekben a példa. Valóban az új könyvtári épületet semmi méltóbban nem üdvözölheti, mint a ráirányuló figyelem, a neki ajándékozott bizalom és annak ily módon való megbecsülése s annak nyilvánossá tétele. Az új épülettel nyíló új korszakot igen nemesen, igen okosan és igen tiszteletreméltó módon nyitotta meg dr. Hirschler József és egyházközsége. Ez a példa elismerés a multra, zálog a jövőre.

A kőrői és pókafalvi *Kathonay*-család levelesládája. *Kathonay Domokos* ajándéka; 1904.

Báró Kemény Györgyné, szül. br. *Kemény Anna* levelesládája. Kolozsmegye letéte; 1903.

A mezőbándi *Kovács*-család levelesládája. *Szász Ferencz* letéte; 1905.

Az egrí *Kovács*-család levelei; 1905.

A benczédi *Pap*-család levelei. *Pap Domokos* letéte; 1903.

Tartsafalvi *Pálffy Sándor* és *Zsigmond* levelei; 1903.

A kolozsvári Ferencz József Tudomány-Egyetem és az Erdélyi Nemzeti Múzeum Könyvtára gyarapodása az 1907-ik évben.

	Egyetem				Múzeum			
	mű	kötet	füzet	drb	mű	kötet	füzet	drb
Nyomtatvány	1001	1569			12327	14320		
Ösnyomtatvány					1	1		
Régi Magyar Könyvtár					19	20		
Folyóirat	15	740			21	379		
Hírlap		8			9	146		
Egyetemi nyomtatvány	22		264					
Disszertáció	1429		1430					
Értesítő				599				
Vegyes nyomtatvány	13			12	225			659
Térkép				6	8			8
Kézirat					470	525		
Szinlap								339
Proklamáció								
Egyleveles								45
Gyászjelentés								7135
Oklevél								645
Facsimile								171
	2479	2317	1694	617	13080	15391	—	9002
					2479	2317	1694	617
					15559	17708	1694	9619

azaz 15559 mű, 29021 darab.

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtárának gyarapodása forrásuk szerint az 1907-ik évben.

A) A nyomtatványi osztályban:

	Nyomtatvány		Ösnyomtatvány		R. M. K.		Folyóirat		Hírlap		Vegyes nyomtatvány		Térkép	Szinlap	Egyleveles Gyászjelentés		
	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	köt.	mű	drb		darab	
Vétel útján	948	1780	1	1	18	19	8	119	—	14	76	109	3	3	—	24	352
Ajándéku	465	701	—	—	1	1	8	97	4	51	92	164	5	5	—	3	71
Cserében	20	31	—	—	—	—	2	143	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Köteles péld.	10894	11808	—	—	—	—	3	20	5	81	57	386	—	—	339	18	6712
	12327	14320	1	1	19	20	21	379	4	146	225	659	8	8	339	45	7135

B) A kézirattári osztályban :

	XVI. század		XVII. század		XVIII. század		XIX. század		XX. század		XVII—XVIII. század		XVIII—XIX. század		XVII—XIX. század	
	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet
Vétel utján	—	—	1	1	25	46	38	41	—	—	—	—	—	—	—	—
Ajándéku	—	—	—	—	6	6	6	6	1	1	—	—	—	—	—	—
Letétül	1	1	12	12	286	316	83	84	—	—	8	8	1	1	—	—
Cserében	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	1
	1	1	13	13	317	368	128	132	1	1	8	8	1	1	1	1

C) A levéltári osztályban :

	Oklevél					Czimeres levél	Okl. másolat	Czimerkép	Arckép	Tájkép	Ex-Libris	Könyvtábla másolat	Fényképlemez
	XVI. század	XVII. század	XVIII. század	XIX. század	Limbus (1541-től)								
Vétel utján	10	78	46	25	2	2	5	1	—	48	1	1	51
Ajándéku	—	—	11	24	4	—	—	—	13	2	2	—	—
Letétül	1	4	12	420	1	—	—	—	—	—	50	—	—
Köteles péld.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	11	82	69	469	7	2	5	1	13	50	53	3	51

D) Összefoglaló kimutatás :

	Vétel		Ajándék		Letét		Cseré		Köteles példa		Összesen	
	mű	drb.	mű	db.	mű	db.	mű	db.	mű	drb.	mű	drb.
Nyomatványok	1054	2421	575	1093	—	—	21	134	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	1	40	—	—	—	—
	1054	2421	575	1093	—	—	22	174	10959	19364	12610	23052
Kézi-íratok	64	88	13	13	392	423	1	1	—	—	470	525
Oklevelek	—	272	—	56	—	438	—	—	—	50	—	816

Az ajándékozó neve	Nyomatvány		Ósnyomat- kötet vány (1500-ig)		R. M. K. (1711-ig)		Vegeyes nyomat- vány		Színlap	Proklamáció	Egyleveles	Gyászjelentés	Folyóirat		Hírlap		Térkép	
	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	darab				mű	kötet	mű	kötet	mű	drb.
Katholikus Szemle szerk. —														1				
Kirchliche Blätter szerk. —																	1	
Kolozsv. Friss Ujság szerk.																	1	
Kolozsvári keresk. és ipar- kamara — — — — —														1				
Kolozsm. Hiv. Közl. szerk.																	1	
Korrespondenzblatt szerk. —														2				
Libertatea szerk. — — —																	2	
Magyar Földrajzi Társaság	2	20																
Magyar Történelmi Társulat														2				
Magyar Tud. Akadémia —	2	2																
Magyarorsz. Vármegyéi ki- adóhivatala — — — — —	1	1																
Mediacher Wochenblatt sz.																		
Műemlékek orsz. bizottsága	1	2																
Nagy-Küküllő szerk. — —																		1
Orsz. Középiskolai Tanár- egyesület — — — — —																		2
Repser Burgvogt szerk. —																		1
Revista Economica szerk.														1				1
Szászváros szerk. — — —																		1
Siebenb. Deutsches Tage- blatt szerk. — — — — —																		1
Székely Nemzet szerk. —																		1
Székely Nemzeti Múzeum																		1
Szilágy szerk. — — — — —													1					
Szilágyosmlyó szerk. — —																		1
Tolnamegyei Múzeum — —		1																2
Turisták Lapja szerk. — —																		1
Udvarhelyi Híradó szerk. —																		1
Unitárius Közlöny szerk. —														2				1
Besztercezi gimn. igazgatója	1	1																
Tordavármegye alispánja —																		1
Ismeretlenek — — — — —	13	16						4	5				3	12				
Ajtay Albert — — — — —	1	1																
Arday Pál — — — — —																		1
Bartha Miklós — — — — —	1	1																2
Báró Bánffy Dánielné — —																		1
Ilj. Biás István — — — — —																		1
Biscia, Raineri — — — — —	1	1																
Báró Bornemíssa Károly														4	1	7		
Dr. Cholnoky Jenő — — —	2	2																
Cserhalmi Samu — — — —																		
Czerny Antal — — — — —	1	1												1				
Dr. Czimer Károly — — —	1	1																
Czirják József — — — —												1						
Darnay Kálmán — — — — —																		1
Désy Ágost — — — — —	1	2																
Dr. Erdélyi Pál — — — —	43	52						7	29			1	29	1	8			

Az ajándékozó neve	Nyomatvány		Ősnyomtatvány (1500-ig)		R. M. K. (1711-ig)		Vegyes nyomatvány		Szinlap	Proklamáció	Egyleveles	Gyászjelentés	Folyóirat		Hírlap	Térkép		
	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	mű	kötet	darab	darab	darab	darab	mű	kötet	mű	kötet	mű	dűb.
Gr. Forgách István és László	1	1																
Gáspár Ármin	1	1																
Dr. Gyalui Farkas	9	9																
Gyórfy István	1	1																
S. Gyulai Rikárd											1							
Hangay Oktáv	7	15																
Hazai Hugó	1	1																
Hegyesi Vilmos	59	71					6	7							2			
Henriksen G.	1	1																
Dr. Herrmann Antal											22							
Özv. Hirsch Majerné	3	5												5				
Hóry Endre	1	1																
Istvánffy Gyula	1	1																
Kanyaró Ferencz	1	1																
Kathi Imre	1	1																
Kelemen Lajos	29	32					2	7										
Dr. Kenyeres Balázs	70	131												1			4	4
Kuszkó István	3	3									1							
Gróf Kuun Gézáné	1	1																
Lehoczky András							1	1										
Lojda József	1	1															1	
Dr. Márki Sándor																	1	1
Matolcsy János																		
Merck N.	1	1																
Dr. Möricz Aladár	46	71												11		4		
Müller Menyhért	1	1																
Özv. Nagy Gézáné	1	2																
Nagy Lajos	1	1																
Orbók Loránd	1	1																
Orosz Endre	1	1									2							
Polgár Gyula	1	2																
Dr. Richter Aladár	21	23					23	51						8				
K. Sebestyén József	2	2																
Dr. Szádeczky Béla	1	1																
Özv. Szász Geróné	3	6												4				
Tavaszi Sándor	1	1																
Gróf Teleki László	18	42					11	13										
Téglás Gábor							8	8										
Thúry Zsigmond	12	21																
Vadász Ede	1	1																
Dr. Vass Miklós	1	1																
Dr. Veress Endre	3	3																
Zolyomi Izabella						1	1											
Zseni József							1	1										
Összesen	465	701			1	1	92	164			3	71	8	97	4	51	5	5

azaz 574 mű, 1092 darab.

B) A kézirattári osztályban:

Az ajándékozó neve	Kézirat	
	mű	kötet
Gálos Rezső, Bibarczfalva — — — — —	3	3
Özv. Hirsch Majerné, Gerend — — — — —	2	2
Kelemen Lajos, Kolozsvár — — — — —	4	4
Molnár Albert, Besztercze — — — — —	1	1
Dr. Richter Aladár, Kolozsvár — — — — —	1	1
Sarkantus-Gyulay Rikárd, Kolozsvár — — — — —	1	1
Dr. Széchy Ákos, Kolozsvár — — — — —	1	1
Összesen —	13	13

C) A levéltári osztályban:

Az ajándékozó neve	Oklevél		Arczkép	Ex-Libris	Tájkép
	drb	lym-bus			
Aszalós György, Alsó-Jára — — —	1				
Barta Ernő, Budapest — — —				2	
Bartha Miklós, Kolozsvár — — —	22				
Domján Lajos, Kolozsvár — — —	1				
Gr. Esterházy Kálmán, Gyalu — — —	6				
Özv. Hirsch Majerné, Gerend — — —		1			
Kun S., Budapest — — — — —	3				
Dr. Nemes Mór, Marosvásárhely — — —		1			
Rácz Lajos, Kolozsvár — — — — —	1				
Dr. Richter Aladár, Kolozsvár — — —	1				
Salamon János, Kolozsvár — — — — —					1
K. Sebestyén József, Kolozsvár — — —		1			
Züllich Ferencz, Wien — — — — —			2		
Ismeretlen — — — — —		1	11		1
Összesen —	35	4	13	2	2

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtárába az 1907-ik évben beérkezett cserepéldák.

A) Az orvosi és természettudományi szakosztályok részéről:

H o n n a n	Nyom- tatvány		Folyó- írat	
	mű	kötet	mű	kötet
Délmagyarországi Természettudományi Társulat				2
M. kir. földtani intézet — — — — —		2		1
M. kir. Mezőgazdasági Múzeum — — — —	2	2		
Magyar Nemzeti Múzeum — — — — —				2
Magyar Ornithologiai Központ — — — —				1
Magyarhoni Földtani Társulat — — — — —				1
Magyarországi Kárpát-Egylet — — — — —				2
Ó-gyallai observatorium — — — — —		1		1
Országos Orvos Szövetség — — — — —				1
Siebenbürg. Karpathenverein — — — — —				1
Siebenbürg. Verein f. Naturwiss., Nagyszeben				2
Naturwiss. Verein f. Schwaben u. Neuburg, Augsburg — — — — —				1
Naturforschende Gesellschaft in Basel — —				1
Bergen Museum — — — — —				2
Naturforschende Gesellschaft, Bern — — — —				1
Naturhistorischer Verein d. preuss. Rheinlande, Bonn — — — — —				4
Niederrheinische Gesellschaf für Natur- u. Heilkunde in Bonn — — — — —				4
Société Entomologique de Belgique, Bruxelles				1
Verein für Naturkunde zu Cassel — — — —				1
Royal Irish Academy, Dublin — — — — —			1	2
Phys.-Med. Societät in Erlangen — — — — —				1
Società Entomologica Italiana, Firenze — —				1
Physikalischer Verein, Frankfurt a/M — — — —				1
Société de phisique et d'histoire nat. de Genève				1
Oberhessische Gesellschaft für Natur- u. Heilkunde, Giessen — — — — —				2
K. Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen				2
Naturforschende Gesellschaft Graubündens — —				2
Verein d. Ärzte in Steiermark, Graz — —				1
K. L.-C. Deutsche Akademie d. Naturforscher, Halle				2
Société Hollandaise des sciences à Harlem —				1
Naturwiss.-Mediz. Verein, Innsbruck — —				1
Naturforscher-Gesellschaft bei der Univ., Jurjew				1

H o n n a n	Nyom- tatvány		Folyó- irat	
	mű	kötet	mű	kötet
Phys.-oek. Gesellschaft zu Königsberg — —				1
Matematyczno-przyrodnicza Akad. Umiejetnosci w Krakowie — — — — —				4
Museum Francisco-Carolinum, Linz — —				1
Geological Society of London — — — — —				1
Royal Society of London — — — — —				4
Naturwiss. Verein f. d. Fürstenthum Lüneburg				1
Ges. z. Beförderung d. Naturwiss zu Marburg				1
Verein d. Freunde d. Naturgesch. in Mecklenburg				1
Société Impériale des Naturalistes, Moscou —				1
Aerztlicher Verein, München — — — — —				1
Nassauischer Verein für Naturkunde — — —				1
Naturhist. Gesellschaft zu Nürnberg — —				2
Società Toscana di Scienze Nat. residente in Pisa				2
Deutscher naturwiss.-med. Verein für Böhmen „Lotos“ in Prag — — — — —				2
Académie Impériale des Sciences de St.-Pétersburg				2
Comité Géologique, St.-Pétersburg — — —	10	10		4
Stavanger Museum — — — — —				1
Kongl. Svenska Vetenskaps Akad., Stockholm				2
Upsala Läkareförening — — — — —				2
K. k. Naturhist. Hofmuseum, Wien — — — — —				1
Naturforschende Gesellschaft in Zürich — —				1
Verein für Naturkunde zu Zwickau — — — — —				1
Royal Society of Canada — — — — —				1
Cincinnati Museum Association — — — — —				6
Museo Nacional de Montevideo — — — — —				1
New-York Academy of Sciences — — — — —				1
Academy of Natural Sciences of Philadelphia				1
Missouri Botanical Garden, St.-Louis — —				1
The Academy of Science of St.-Louis — — —	1	1		
Shmithsonian Institution — — — — —	7	14		9
Összesen —	20	30	1	104

B) A Bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi szakosztály részéről:

H o n n a n	Nyomtatvány		Folyóirat	
	mű	kötet	mű	kötet
A Nemzetközi Közép- és Keletázsiai Társaság magyar bizottsága				1
Bács-Bodrogmegyei Történelmi Társulat, Zombor				1
Budapesti Philológiai Társaság				1
Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Múzeum-társulat, Temesvár				1
Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület				1
Hunyadmegyei Tört. és Rég. Társulat, Déva				2
Ludovika Akadémia				1
Magyar Földrajzi Társaság				1
„ Heraldikai és Genealogiai Társaság				1
„ Nemzeti Múzeum				1
„ Néprajzi Társaság				2
„ Numizmatikai Társaság				1
„ Nyelvtudományi Társaság				1
„ Protestáns Irodalmi Társaság				1
„ Történelmi Társulat				1
„ Tudományos Akadémia				1
Országos Régészeti és Embertani Társulat				1
Szepesmegyei Történelmi Társulat, Lőcse		1		
K. B. Akad. d. Wissenchaften zu München				1
Kungl. Witterhets Historie och Antikvitets Akademien, Stockholm				2
United States Bureau of Education, Washington				1
Armenia szerk.				2
Budapesti Szemle szerk.				4
Genealogiai Füzetek szerk.				1
Irodalomtörténeti Közlemények szerk.				1
Katholikus Szemle szerk.				1
Keresztény Magvető szerk.				3
Magyar Nyelvőr szerk.				1
Magyar Zenetudomány szerk.			1	1
Magyar-Zsidó Szemle szerk.				1
Transilvania szerk.				1
Összesen		1	1	39

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtára 1907. évi jövedelmeiről és azok felhasználásáról.

A) B e v é t e l e k :

1. Rendes javadalom	— — — — —	3120	kor.	—	fill.
2. 1907. évi kölcsön	— — — — —	3000	"	—	"
3. Rendkívüli bevételek	— — — — —	32	"	20	"
4. Állami segély	— — — — —	6500	"	—	"
		12652	kor.	20	fill.

B) K i a d á s o k :

1. Gyűjtemények gyarapításáért	— — —	4531	kor.	49	fill.
2. Könyvkötő munkákért	— — — —	3976	"	14	"
3. Szállításért és úti számlákért	— — —	491	"	06	"
4. Rendkívüli munkákért	— — — —	445	"	74	"
5. Az 1904. évi kölcsön törlesztéseért és kamataiért		202	"	—	"
6. Az 1907. „ „	„ „	908	"	—	"
7. Vegyes kiadásokért	— — — —	193	"	40	"
8. Túlköltés 1906-ról	— — — —	480	"	32	"
		11228	kor.	15	fill.
Készpénz	—	1424	"	05	"
		12652	kor.	20	fill.

A Tudomány-Egyetem és Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtárának használata az 1907-ik évben.

H ó n a p	Házi használatra kivett művek		Az olvasó teremben használt művek	
	Hány mű?	Hány darab?	Hány mű?	Hány darab?
Januárus	680	745	2760	3392
Februárus	902	1240	3528	4173
Márczius	810	967	3692	4682
Április	820	1002	2394	2682
Május	545	722	1501	1689
Junius	396	470	788	962
Julius				
Augusztus	Az olvasó terem zárva volt			
Szeptember	562	704	1749	2095
Október	1304	1436	2976	3890
November	987	1108	3589	4010
Deczember	782	875	2320	2541
Összesen:	7788	9269	25297	30116

*Az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtárához 1899–1907
évek alatt beérkezett köteles nyomtatványok.*

H o n n a n	Nyomtatvány, folyóirat, hírlap		Vegyes nyomtatvány		Színlap	Egy- leveles	Gyász- jelentés
	mű	kötet	mű	kötet			
A budapesti ügyészségtől	14232	17458		131			21431
A kolozsvári és m.-vásár- helyi ügyészségtől	4110	5029	468	1135	1088	61	7587
Összesen	18351	22497	468	1266	1088	61	29018